

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

з дисципліни «ОСНОВИ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ»

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань 29 «Міжнародні відносини»

спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

освітня програма «Міжнародні відносини та регіональні студії»

вид дисципліни за вибором

факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Укладач: к.е.н., доц. Кучечук Л.В.

1. Навчальний контент

Розділ 1. Теоретичні основи дослідження міжнародної безпеки

Тема 1. Вступ до курсу «Основи міжнародної безпеки»

Загальне уявлення про «безпеку» в суспільно-політичних науках. Рівні безпеки. Поняття «загроза, ризик, виклик». Визначення міжнародної безпеки. Концепції міжнародної безпеки. Дилеми міжнародної безпеки. Джерела загроз на рівнях індивіду, суспільства, держави. Суб'єкти та об'єкти міжнародної безпеки. Система міжнародної безпеки. Операційні моделі міжнародної безпеки.

Тема 2. Рівні міжнародної безпеки

Національна та регіональна безпека: цілі, завдання, складові, концептуальні підходи. Національні інтереси та національні цілі. Політика національної безпеки ключових геополітичних акторів (США, КНР, РФ, Індія, ЄС, Японія) та її вплив на стан міжнародної безпеки. Глобальний вимір міжнародної безпеки в геополітичних концепціях ХХ - поч. ХХІ ст.

Тема 3. Воєнна безпека сучасних держав

Теоретичні засади вивчення воєнної безпеки. Основні завдання комплексу заходів щодо підтримання режиму воєнної безпеки. Воєнна політика. Моделі забезпечення воєнної безпеки сучасної держави. Воєнні доктрини ключових геополітичних акторів. Воєнна безпека та міжнародна безпека: межі розподілу та масштаби взаємовпливу.

Тема 4. Основні галузі безпекової діяльності

Економічна безпека: сутність, проблеми забезпечення. Екологічна безпека. Енергетична безпека. Інформаційна безпека. Кібербезпека. Демографічна безпека.

Розділ 2. Сучасні проблеми міжнародної безпеки світу та України

Тема 5. Особливості постбіполярного світового порядку: нові параметри міжнародної безпеки

Демонтаж Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин. Кінець моделі «3-вимірності». Наслідки деколонізації. Конкуренція за світову гегемонію. Геостратегічні інтереси США, Китаю та Росії. Глобалізація, глокалізація та регіоналізація. «Суспільство ризику». Мобільність. Міграції. Мультикультуралізм. Нерівномірність економічного розвитку. Екологічні, енергетичні та гуманітарні проблеми. Етнічні та етно-релігійні загрози. Сепаратизм. Міжнародні організації та втручання.

Тема 6. Міжнародний тероризм як виклик міжнародній безпеці

Тероризм у фокусі наукових досліджень. Локальний та транснаціональний тероризм. ОМУ-тероризм. Соціально-демографічна база тероризму. Релігійний чинник тероризму. Ісламський фундаменталізм та тероризм. Боротьба з тероризмом.

Тема 7. Воєнні загрози міжнародної безпеки та проблема озброєнь

Воєнний конфлікт: визначення, основний зміст, характеристики, типологія, чинники. Війна, як специфічний тип воєнного конфлікту. Особливості сучасних воєн. Асиметричні війни. Конфлікти низької інтенсивності. Гібридні війни. Звичайні озброєння. Торгівля зброєю. Розповсюдження зброї масового ураження. Міжнародна правова база щодо контролю над озброєннями. Міжнародна організована злочинність.

Тема 8. Регіональний аспект міжнародної безпеки та європейська безпека

Регіоналізація: зміст та особливості. Етапи розвитку процесів регіональної безпеки. Проблеми безпеки на регіональному рівні: Регіональні та міжнародні організації: співпраця в галузі безпеки. Сучасні виклики для систем регіональної безпеки. Коріння євроцентричної моделі. Процеси реформування і розширення НАТО. Європейський Союз в системі європейської безпеки. Балкани і європейська безпека. Роль ОБСЄ. РФ як загроза загальній європейській безпеці.

Тема 9. Проблеми безпеки на Близькому Сході та в інших регіонах

Іракський фактор. Палестинська проблема. Іранський фактор. Сирійський фактор. Проблеми безпеки в районі Магриба. Проблеми безпеки в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. Північно-Східна Азія. Південно-Східна Азія. Південна частина Тихого океану. Південна Азія.

Тема 10. Загрози національній безпеці України

Закон про національну безпеку та воєнна доктрина України: основний зміст та цілі. Загрози національній безпеці України. Характеристика економічної, енергетичної, інформаційної, екологічної безпеки України. Геополітичний вибір України: еволюція та наслідки. Гібридний конфлікт в Україні. Співпраця України з міжнародним співтовариством в галузі міжнародної безпеки. Повномасштабне вторгнення РФ на територію України у 2022 році.

Основна література

1. Власюк О.С. Національна безпека України: еволюція проблем внутрішньої політики : Вибр. наук. Праці. К. : НІСД, 2016. 528 с.
2. Глобальна та національна безпека: підручник / авт. кол.: В.І. Абрамов, Г.П. Ситник, В.Ф. Смолянчук та ін. / за заг. ред. Г.П.Ситника. К. : НАДУ, 2016. 784 с.
3. Дзьобань О.П. Національна безпека: світоглядні та теоретико-методологічні засади [моногр.] Х. : Право, 2021. 776 с.
4. Кононенко К.А. Міжнародне безпекове середовище: виклики і загрози національній безпеці України. К. : НІСД, 2013. 56 с.
5. Конфлікти, що змінили світ / авт. кол. Н. Іщенко, І. Попов та ін. Х. : Фоліо, 2020. 192 с.
6. Рущенко І.П. Війна цивілізацій: анатомія російсько-українського конфлікту. К. : ВД «Києво-Могилянська Академія», 2020. 436 с.
7. Світова гібридна війна: український фронт: монографія / за заг. ред. В. П. Горбуліна. К. : НІСД, 2017. 496 с.
8. Трансформація стратегічної стабільності та проблеми ядерної безпеки на початку ХХІ століття: збірник наукових праць / За заг. ред. д. і. н., проф.

Кудряченко А.І.; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». К. : Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2017. 296 с.

9. Buzan, Barry, Wæver, Ole. Regions and Powers (2003). The Structure of International Security. Cambridge University Press. 564 p.

10. Booth, Ken (2007). Theory of World Security. Cambridge University Press. 489 p.

Допоміжна література

1. Гантінгтон Семюел П. Протистояння цивілізацій та зміна світового порядку. Пер. з англ. Наталії Климчук. Львів : Кальварія, 2006. 474 с.

2. Гавриленко Н.М., Широкий Г.М., Юлдашев Р.Е. Світова продовольча криза як наслідок війни РФ проти України // Національний інститут стратегічних досліджень, 2022, С. 1-6.

3. Зінченко В.В. Глобалізація і глобалістика : навчальний посібник. Львів: «Новий світ-2000», 2020, 428 с.

4. Кучечук Л.В. Глобальна продовольча проблема: причини виникнення та загострення // Вісник ХНУ ім. В. Н. Каразіна, серія: «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм». 2016. № 5. С. 40-44.

5. Малахова Л.В. Сідоров В.І. Глобальні проблеми як прояв кризового стану сучасного світового господарства // Трансформація міжнародних економічних відносин в епоху глобалізації : [колективна монографія] / Під. ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. С. 185-199.

6. Економічна безпека держави: навчально-методичний посібник / Живко З.Б., Черевко О.В., Копитко М.І., Зачосова Н.В., Живко М.О., Середа В.В., Занора В.О., Бієвець А.В.; за ред. Живко З.Б. Черкаси : видавець Чабаненко Ю.А., 2019. 240 с.

7. Енергетична безпека України: методологія системного аналізу та стратегічного планування : аналіт. доп. / [Суходоля О. М., Харазішвілі Ю. М., Бобро Д. Г., Сменковський А. Ю., Рябцев Г.Л., Завгородня С. П.] ; за заг. ред. О. М. Суходолі. К. : НІСД, 2020. 178 с.

8. Краснюк І.В. Наслідки Арабської весни в політиці Близького Сходу // Науковий вісник Дипломатич-ної академії України. 2016. Вип. 23(2). С. 148–154.

9. Мужанова Т.М. Інформаційна безпека держави: навчальний посібник. К., 2019. 131 с.

10. Хилько М.І. Екологічна безпека України: навчальний посібник. К., 2017. 226 с.

11. Шергін С. Політологія міжнародних відносин. К. : Центр навчальної літератури, 2019. 256 с.

12. Юхименко П. Глобалізація та політика національної безпеки. К. : Центр навчальної літератури, 2021. 408 с.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Воєнна доктрина України URL:<https://www.kmu.gov.ua/npas/366136>

2. Закон України «Про національну безпеку України» (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>

3. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25 березня 2021 року «Про Стратегію воєнної безпеки України». Указ Президента України №121/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1212021-37661>
4. Amnesty International. URL: <https://www.amnesty.org.ua>
5. Foreign Affairs /magazine/. URL: <https://www.foreignaffairs.com>
6. Foreign Policy. URL: <https://foreignpolicy.com>
7. International Security Journal. URL: <https://direct.mit.edu/isec>
8. Stockholm International Peace Research Institute. URL: <https://sipri.org>
9. RAND Corporation: Global Security. URL: <https://www.rand.org/topics/global-security.html>
10. The International Institute for Strategic Studies. URL: <https://www.iiss.org>
11. UN. URL: <https://www.un.org/en/>

1.2. Дистанційний курс Кучечук Л.В. «Основи міжнародної безпеки» режим доступу: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=5744>

2. Плани практичних(семінарських) занять, завдання для лабораторних робіт, самостійної роботи:

План семінарських (практичних) занять:

Заняття 1. Вступ до курсу «Основи міжнародної безпеки» (семінар – 2 год.)

План семінару / Питання для обговорення

1. Поняття «загроза, ризик, виклик».
2. Визначення міжнародної безпеки.
3. Дилеми міжнародної безпеки.
4. Джерела загроз на рівнях індивіду, суспільства, держави.
5. Суб'єкти та об'єкти міжнародної безпеки.
6. Система міжнародної безпеки.

Література

1. Власюк О.С. Національна безпека України: еволюція проблем внутрішньої політики: Вибр. наук. Праці. К. : НІСД, 2016. 528 с.
2. Глобальна та національна безпека: підручник / авт. кол.: В.І. Абрамов, Г.П. Ситник, В.Ф. Смолянюк та ін. / за заг. ред. Г.П.Ситника. К. : НАДУ, 2016. 784 с.
3. Дзьобань О.П. Національна безпека: світоглядні та теоретико-методологічні засади [моногр.] Х.: Право, 2021. 776 с.
4. Кормич Л. І., Польовий М. А. Світовий політичний процес: глобальний та національний вимір : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл., що навчаються за спец. "Політологія", "Міжнародне право", "Міжнародні відносини", "Соціологія" НУ "ОЮА". Одеса : Фенікс, 2017. 240 с.
5. Трансформація стратегічної стабільності та проблеми ядерної безпеки на початку ХХІ століття: збірник наукових праць / За заг. ред. д. і. н., проф. Кудряченка А.І.; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». К.: Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2017. 296 с.

Заняття 2. Рівні міжнародної безпеки. (семінар – 2 год.)

План семінару / Питання для обговорення

1. Національна безпека: цілі, завдання, складові, концептуальні підходи.
2. Регіональна безпека: цілі, завдання, складові, концептуальні підходи.

3. Національні інтереси та національні цілі.
4. Політика національної безпеки ключових геополітичних акторів (США, КНР, Індія, ЄС, Японія) та її вплив на стан міжнародної безпеки.
5. Глобальний вимір міжнародної безпеки в геополітичних концепціях ХХ - поч. ХХІ ст.

Література

1. Глобальна та національна безпека: підручник / авт. кол.: В.І. Абрамов, Г.П. Ситник, В.Ф. Смоляннюк та ін. / за заг. ред. Г.П.Ситника. Київ : НАДУ, 2016. 784 с.
2. Горбач О., Сигідус К. Порівняльний аналіз європейської стратегії безпеки (2003) та глобальної стратегії Європейського Союзу (2016) // SHV. 2017; Випуск 3, Номер 2. С. 57-62.
3. Лісовська Ю, Лісовський П. Національна безпека України. К. : Університет «Україна», 2020. 292 с.
4. Стрюк М. П. Досвід США в системі управління сектором безпеки і оборони // Актуальні проблеми держави і права. 2020. Вип. 87. С.172-178.
5. Як КНР нарощує свою військову потужність URL: https://defence-ua.com/army_and_war/jak_knr_naroschuje_svoju_vijskovu_potuzhnist-5922.html
6. A strategic compass for the EU. URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/strategic-compass-security-and-defence-1_en

Заняття 3. Воєнна безпека сучасних держав (семінар – 2 год.)

План семінару / Питання для обговорення

1. Теоретичні основи вивчення воєнної безпеки.
2. Основні джерела загроз та моделі воєнної безпеки.
3. Воєнні доктрини ключових геополітичних акторів.

Література

1. Воєнні структури Євросоюзу URL: <https://armyinform.com.ua/2021/09/08/chy-matyme-uevropejskij-soyuz-vlasni-zbrojni-sily/>
2. Воєнна доктрина України URL:<https://www.kmu.gov.ua/npas/366136>
3. Глобальна та національна безпека: підручник / авт. кол.: В.І. Абрамов, Г.П. Ситник, В.Ф. Смоляннюк та ін. / за заг. ред. Г.П.Ситника. К. : НАДУ, 2016. 784
4. Республіка Індія: потуга, що зростає. Перспективи розвитку українсько-індійських відносин: аналіт. доп. / [О. Александров, Н. Гавриленко, А. Гриценко, О. Давимука, М. Замікула, В. Орлик та ін.]; наук. ред. М. Паламарчука. К.: НІСД, 2022. 88 с.
5. Трансформація стратегічної стабільності та проблеми ядерної безпеки на початку ХХІ століття: збірник наукових праць / За заг. ред. д. і. н., проф. Кудряченка А.І.; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». К.: Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2017. 296 с.
6. Шамраєва В.М. Політика безпеки та оборони ЄС: еволюція формування. Вісник Харківського Національного Університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право». Випуск 29, 2020 Серія «Право». С. 369-377.

Заняття 4. Основні галузі безпекової діяльності. (семінар – 2 год.)

План семінару / Питання для обговорення

1. Економічна безпека: сутність, індикатори, загрози.
2. Екологічна безпека: сутність, індикатори, загрози.
3. Енергетична безпека: сутність, індикатори, загрози.
4. Інформаційна безпека та кібербезпека: : сутність, індикатори, загрози.
5. Демографічна безпека: сутність, індикатори, загрози.
6. Продовольча безпека : сутність, індикатори, загрози.
7. Політична безпека: сутність, індикатори, загрози.
8. Соціальна безпека: сутність, індикатори, загрози.

Література

1. Вахович І.М. Продовольча безпека України: регіональний вимір. Монографія. Луцк: «Вежа Друк», 2017. 332 с.
2. Гавриленко Н.М., Широкий Г.М., Юлдашев Р.Е. Світова продовольча криза як наслідок війни РФ проти України // Національний інститут стратегічних досліджень, 2022, С. 1-6.
3. Вівчар О.І., Колесніков А.П. Соціальна безпека: навч. посіб. Тернопіль : ФО-П Шпак В. Б., 2017, 147 с.
4. Економічна безпека держави: навчально-методичний посібник / Живко З.Б., Черевко О.В., Копитко М.І., Зачосова Н.В., Живко М.О., Серета В.В., Занора В.О., Бієвещ А.В.; за ред. Живко З.Б. Черкаси : видавець Чабаненко Ю.А., 2019. 240 с.
5. Енергетична безпека України: методологія системного аналізу та стратегічного планування: аналіт. доп. / [Суходоля О. М., Харазішвілі Ю. М., Бобро Д. Г., Сменковський А. Ю., Рябцев Г. Л., Завгородня С. П.]; за заг. ред. О. М. Суходолі. К. : НІСД, 2020. 178 с.
6. Мужанова Т.М. Інформаційна безпека держави: навчальний посібник. К., 2019. 131 с.
7. Хилько М. І. Екологічна безпека України: навчальний посібник. К., 2017. 226 с.

Розділ 2. Сучасні проблеми міжнародної безпеки світу та України

Заняття 5. Особливості постбіполярного світового порядку: нові параметри міжнародної безпеки. (семінар – 2 год.)

План семінару / Питання для обговорення

1. Причини демонтажу Ялтинсько-Потсдамської системи.
2. Глобалізація як чинник міжнародної безпеки в сучасних умовах.
3. Політика ведучих держав у галузі міжнародної безпеки за нових умов світового співіснування.
4. Сепаратизм як загроза національній безпеці.
5. Вплив міжнародної міграції на національну безпеку.
6. «Суспільство ризику».

Література

1. Бліхар В., Бліхар М., Копитко М. та інші. Національна безпека держави: філософсько-правовий і соціально-економічний аналіз. Хмельницький: Видавництво ХУУП ім. Л. Юзькова, 2021, 404 с.
2. Глобальні проблеми людства: навч. посібник / М. Книш, Л. Котик. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 330 с.
3. Зінченко В.В. Глобалізація і глобалістика: навчальний посібник. Львів: «Новий світ-2000», 2020, 428 с.
4. Кучечук Л.В. Глобальна продовольча проблема: причини виникнення та загострення // Вісник ХНУ ім. В. Н. Каразіна, серія: «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм». 2016. № 5. С. 40-44.
5. Малахова Л.В. Сідоров В.І. Глобальні проблеми як прояв кризового стану сучасного світового господарства // Трансформація міжнародних економічних відносин в епоху глобалізації : [колективна монографія] / Під. ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. С. 185-199.
6. Маслова М.Н., Мунтян П.П. Сепаратизм у сучасному світі: суть, причини та регіональні різновиди URL: <https://www.cuspu.edu.ua/ua/strategii-innovatsiinoho-rozvytku-prirodnychkh-dystsyplin-dosvid-problemy-ta-perspektyvy/sektsiia-4/7675-separatyzm-u-suchasnomu-sviti-sut-prychyny-ta-rehionalni-riznovydy>
7. Юхименко П. Глобалізація та політика національної безпеки. К.: Центр навчальної літератури, 2021. 408 с.
8. Beck, Ulrich. Risk Society: Towards a New Modernity. Translated by Ritter, Mark. London: Sage Publications. 260 p.

**Заняття 6. Міжнародний тероризм як виклик міжнародній безпеці.
Воєнні загрози міжнародної безпеки та проблема озброєнь (семінар – 2 год.)**

План семінару / Питання для обговорення

1. Міжнародний тероризм як глобальна загроза.
2. Основні види тероризму.
3. Основні чинники розповсюдження терористичної загрози.
4. Основні напрями антитерористичної діяльності держав та міжнародних організацій.
5. Конфлікт як соціально-політичний феномен.
6. Воєнний вимір конфлікту.
7. Типологія воєнних конфліктів.
8. «Асиметричний» та «гібридний» конфлікти.

Література

1. Єремеева І.А. Проблема асиметричного конфлікту в сучасних міжнародних відносинах // Регіональні студії, 2018. № 14, С.87-91.
2. Конфлікти, що змінили світ / авт. кол. Н. Іщенко (Гумба), І. Попов та ін. Харків, Фоліо, 2020. 192 с.
3. Кудінов С.С., Рижов І.М., Романов М.С. Основи терорології. Навчальний посібник. Острог: Національний університет “Острозька академія”, 2020. 234 с.
4. Луцишин Г. Особливості сучасних збройних конфліктів в умовах глобалізації // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку № 26, 2014, С. 128-133.
5. Світова гібридна війна: український фронт: монографія / за заг. ред. В.П. Горбуліна. К.: НІСД, 2017. 496 с.
6. Шульгіна М. Хантінгтон як фундатор цивілізаційної геополітики // Філософія та політологія в контексті сучасної культури. URL: <https://fip.dp.ua/index.php/FIP/article/view/112>
7. Ярмош О.В., Хом'якова М.Є. Міжнародний тероризм та особливості боротьби з ним на регіональному рівні на прикладі ЄС та ШОС // Вісник ХНУ ім. В.Н. Каразіна, серія: «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм». Вип.12 2020. С.69-76.

Заняття 7. Регіональний аспект міжнародної безпеки та європейська безпека. Проблеми безпеки на Близькому Сході та в інших регіонах. (семінар – 2 год.)

План семінару / Питання для обговорення

1. Регіоналізація: зміст та особливості.
2. Проблеми безпеки на регіональному рівні.
3. Регіональні та міжнародні організації: співпраця в галузі безпеки в Європі.
4. Сучасні виклики для регіональної безпеки в Європі.
5. Балкани і європейська безпека.
6. Основні загрози в регіоні Близького та Середнього Сходу.
7. Регіональна безпека в АТР.
8. Особливості стану регіональної безпеки в ЛАКБ.
9. Регіональна безпека на пострадянському просторі.

Література

1. Зінченко В.В. Глобалізація і глобалістика: навчальний посібник. Львів: «Новий світ-2000», 2020, 428 с.
2. Кокорський В.Ф., Смирнова К.Є. Арабські революції: перспективи демократизації в регіоні URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gileya/2011_48/Gileya48/P34_doc.pdf
3. Краснюк І.В. Наслідки Арабської весни в політиці Близького Сходу // Науковий вісник Дипломатичної академії України. 2016. Вип. 23(2). С. 148–154.

4. Малолітнева В. Регіоналізація і регіоналізм: співвідношення понять. Jurnalul Juridic National: Teorie Si Practica (Национальный юридический журнал: теория и практика). 2016. № 4. С. 116-118.

5. Зміцнення відносин між НАТО і ЄС URL: <https://www.nato.int/docu/review/uk/articles/2019/07/16/zmtsnennya-vdnosin-myo-nato-s/index.html>

6. Парфіненко А.Ю. Балканський вимір європейської безпеки в світлі геостратегій ключових міжнародних гравців сходу та заходу // «Філософія та політологія в контексті сучасної культури», 2020, Т. 12, Вип. 1(25). С. 222-232.

7. Регіональна структурна політика: сучасні тенденції та нові виклики : монографія / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України»; наук. ред. С. Л. Шульц; С. Л. Шульц, С. Й. Вовканич, С. М. Писаренко, М. В. Максимчук, О. М. Луцків, та ін.. Львів, 2016. 328 с.

Заняття 8. Загрози національній безпеці України (семінар – 2 год.)

План семінару / Питання для обговорення

1. Закон України «Про національну безпеку».
2. Воєнна доктрина України: основний зміст та цілі.
3. Характеристика стану та загроз економічної, енергетичної, інформаційної, продовольчої, екологічної безпеки України.
4. «Гібридний конфлікт» на території України.
5. Україна в системі міжнародної безпеки: співпраця з іншими державами та організаціями.
6. Повномасштабне вторгнення РФ на територію України у 2022 році.

Література

1. Бандурка О.М. Економічна безпека України: виклики та загрози URL: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/10499/Ekonomichna%20bezpeka_Bandurka_2021.pdf?sequence=1&isAllowed=y

2. Воєнна доктрина України URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/366136>

3. Дзьобань О.П. Національна безпека: світоглядні та теоретико-методологічні засади [моногр.] Х.: Право, 2021. 776 с.

4. Гібридні загрози Україні і суспільна безпека. Досвід ЄС і Східного партнерства. Аналітичний документ. Київ, 2018. 105 с.

5. Енергетична безпека України. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/ekonomichne-zrostannya/energetychna-bezpeka>

6. Закон України «Про національну безпеку України» (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>

7. Світова гібридна війна: український фронт: монографія / за заг. ред. В. П. Горбуліна. К.: НІСД, 2017. 496 с.

8. Стратегія інформаційної безпеки України від 14 вересня 2020 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/685/2021#n14>

Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Підготувати доповіді та презентації про операційні моделі міжнародної безпеки (однополярна система безпеки, «концерт держав», багатополярна модель, глобальна (універсальна) модель) та концепції міжнародної безпеки (балансу сил, гегемонічної стабільності, балансу загроз, колективної та кооперативної безпеки, Концепція мирного співіснування.	2

2	Зробити доповіді по механізмам забезпечення національної безпеки в окремих країнах ЄС (на вибір).	4
3	Підготувати доповіді та презентації про воєнні доктрини окремих країн світу (на вибір).	4
4	Провести аналіз економічної, екологічної, енергетичної, інформаційної, демографічної безпеки та кібербезпеки США, Китаю та країн ЄС (на вибір).	4
5	Самостійно проаналізувати глобальні проблеми сучасності, а саме продовольчу, екологічну, демографічну, енергетичну проблеми, а також проблеми нерівномірності економічного розвитку, охорони здоров'я та Світового океану, як загрозу сучасній міжнародній безпеці.	4
6	Проаналізувати діяльність будь-якої чинної терористичної організації світу за наступним планом: <ul style="list-style-type: none"> • рік та місце заснування. • лідери терористичної організації та загальна кількість учасників. • причина та цілі створення. • методи боротьби, основні терористичні акти. • держави та міжнародні організації, що протидіють цій організації, їх основні напрямки боротьби. 	4
7	Самостійно підготувати відповіді на наступні питання: <ul style="list-style-type: none"> - охарактеризувати структурно-функціональні особливості феномену конфлікту та воєнного конфлікту, як його різновиду; - вивчити особливості типів воєнного конфлікту; - проаналізувати вплив воєнної глобалізації на стан міжнародної безпеки; 	4
8	Самостійно підготувати відповіді на наступні питання: <ul style="list-style-type: none"> - виявити засадничі проблеми організації систем безпеки на регіональному рівні (ЄС); - вивчити механізми співпраці регіональних та міжнародних (глобальних) структур в галузі безпеки та оцінити ефективність цього співробітництва; - виявити виклики сучасним системам регіональної безпеки в Європі; - проаналізувати проблемні моменти законодавчого і практичного характеру в галузі забезпечення регіональної безпеки в ЄС; 	4
9	Охарактеризувати геополітичну ситуацію в Азійсько-Тихоокеанському регіоні, визначивши наступне: <ul style="list-style-type: none"> • фактори формування сучасної геополітичної 	4

	<p>ситуації в регіоні.</p> <ul style="list-style-type: none"> • загальна характеристика основних геополітичних акторів. • перспективи розвитку геостратегічної ситуації в азійсько-тихоокеанському регіоні. 	
10	<p>Підготувати відповіді на наступні питання:</p> <ul style="list-style-type: none"> • охарактеризуйте участь України в загальноєвропейській та регіональних системах колективної безпеки. • назвіть та охарактеризуйте основні принципи державного управління національною безпекою України. • вкажіть функції, персональний склад та завдання РНБО України. • які загрози у політичній сфері є характерними для України? • які загрози у економічній сфері є характерними для України? • охарактеризуйте структуру системи забезпечення екологічної безпеки України. • охарактеризуйте стан інформаційної безпеки в сучасному світі та його вплив на стан інформаційної безпеки України. 	4
11	Підготовка до проміжного контролю	4
	Разом	42

3. Питання, задачі, завдання або кейси для поточного та підсумкового контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти, для контрольних робіт передбачених навчальним планом:

Індивідуальне завдання: не передбачене навчальним планом.

Завдання поточного контролю:

1. Яка з наведених назв не відноситься до моделей міжнародної безпеки?

- A. однополярна;
- B. глобальна;
- C. вестфальська;
- D. багатополярна;

2. Які з вказаних конфліктів відносяться до типу «асиметричних війн»?:

- A. Друга Світова війна (1939-45);
- B. Друга ліванська війна (липень-серпень 2006 р.);
- C. Корейська війна (1950-53);
- D. Громадянська війна у Шри-Ланка (1983-2009).

3. Оберіть зі списку країни (чи країну), які не приєдналися(-ася) до підписання Угоди про нерозповсюдження ядерної зброї (1968):

- A. Ізраїль;
- B. Сполучені Штати Америки;
- C. Франція;

D. Китайська Народна Республіка.

4. Який рівень безпеки характеризує наступне визначення:
«система міжнародних відносин, заснована на додержанні всіма державами загальновизнаних принципів і норм міжнародного права, що виключає вирішення спірних питань та розбіжностей між ними за допомогою сили або загрози».

- A. глобальна;
- B. національна;
- C. міжнародна;
- D. регіональна.

5. Яка з представлених міжнародних організацій опікується проблемами регіональної безпеки у Європі:

- A. ШОС;
- B. ОАД;
- C. АНЗІУС;
- D. ТІАР;
- E. ОБСЄ.

6. Який пункт або пункти є зайвим(и) в наведеному переліку суб'єктів національної безпеки України?

- A. Верховна Рада України;
- B. Кабінет Міністрів України;
- C. суди загальної юрисдикції;
- D. політичні партії;

7. Хто саме (оберіть прізвище із наведеного переліку науковців) є автором концепції «суспільство ризику»?

- A. С. Хантінгтон,
- B. У. Бек,
- C. Ф. Фукуяма,
- D. Г. Ерме,

8. До якого рівня військової загрози відноситься загроза безпеці окремої держави?:

- A. локальний рівень.
- B. регіональний рівень.
- C. глобальний рівень.

9. З наведеного переліку визначень оберіть ті, які ідентифікують рівні безпеки за якісними параметрами:

- A. реальний;
- B. аналітичний;
- C. достатній;
- D. превентивний

10. Згідно Воєнної доктрини України, стан воєнно-політичних відносин на

певний момент (у певний період) це:

- A. воєнна політика;
- B. воєнно-політичний виклик;
- C. воєнно-політичний ризик;
- D. воєнно-політична обстановка;

4.Завдання підсумкового контролю (письмових залікових робіт):

Питання до заліку:

1. Охарактеризуйте феномен «безпеки» та визначте її рівні.
2. Дайте визначення понять «небезпека», «загроза», «ризик», «виклик».
3. Дайте визначення поняття «міжнародна безпека» та визначте способи її забезпечення.
4. Охарактеризуйте операційні моделі міжнародної безпеки.
5. Визначте поняття «колективної, загальної та коопераційної безпеки».
6. Охарактеризуйте концепції міжнародної безпеки.
7. Визначте поняття «національна безпека» та її види.
8. Проаналізуйте стратегію національної безпеки США.
9. Охарактеризуйте стратегію безпеки ЄС.
10. Дайте характеристику оновленій воєнній доктрині Китаю.
11. Охарактеризуйте державну стратегію національної безпеки Японії.
12. Окресліть завдання та функції військової політики.
13. Визначте поняття «військова безпека та небезпека».
14. Опишіть джерела військової небезпеки у сучасних умовах.
15. Охарактеризуйте моделі забезпечення військової безпеки.
16. Які існують види стратегій воєнної безпеки?
17. Дайте характеристику воєнній безпеці ЄС.
18. Охарактеризуйте воєнну безпеку Індії.
19. Опишіть особливості воєнної безпеки Ізраїлю.
20. Визначте сутність економічної безпеки, її індикатори та загрози.
21. Визначте сутність екологічної безпеки, її індикатори та загрози.
22. Визначте сутність енергетичної безпеки, її індикатори та загрози.
23. Визначте сутність інформаційної безпеки, її індикатори та загрози.
24. Визначте сутність демографічної безпеки, її індикатори та загрози.
25. Визначте сутність продовольчої безпеки, її індикатори та загрози.
26. Визначте сутність політичної безпеки, її індикатори та загрози.
27. Визначте сутність соціальної безпеки, її індикатори та загрози.
28. Охарактеризуйте етапи формування Ялтинсько-Потсдамської системи.
29. Перерахуйте та охарактеризуйте військові конфлікти і кризи часів «холодної війни».
30. Визначте сепаратизм як загрозу національній безпеці.
31. Надайте характеристику регіональним підвидам сепаратизму.
32. Виявіть вплив міжнародної міграції на національну безпеку.
33. Охарактеризуйте концепцію «суспільство ризику».
34. Надайте характеристику міжнародному тероризму.
35. Які існують види терористичних актів?
36. Охарактеризуйте еволюцію міжнародного тероризму.
37. Які існують світові тенденції протидії тероризму?
38. Визначте типологію міжнародних конфліктів.

39. Охарактеризуйте поняття «асиметрична війна», виявіть її особливості.
40. Охарактеризуйте поняття «гібридна війна», виявіть її особливості.
41. Визначте види звичайного озброєння. Охарактеризуйте сучасні тенденції щодо торгівлі зброєю.
42. Охарактеризуйте види зброї масового ураження.
43. Визначте поняття «міжнародна організована злочинність», її види та основні регіони розповсюдження.
44. Надайте характеристику проблемі безпеки на регіональному рівні, визначте регіональні та міжнародні організації в галузі безпеки.
45. Які існують сучасні виклики для систем регіональної безпеки?
46. Процеси реформування і розширення НАТО.
47. Охарактеризуйте взаємозв'язок європейської безпеки та безпекового середовища Балкан.
48. Визначте роль ОБСЄ у європейському безпековому середовищі.
49. Охарактеризуйте проблеми безпеки на Близькому Сході.
50. Які існують проблеми безпеки в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні?
51. Визначте основні загрози національної безпеки України.
52. Надайте характеристику економічної, енергетичної, інформаційної, екологічної безпеки України.
53. Проаналізуйте еволюцію геополітичного вибору України та його наслідки.
54. Охарактеризуйте етапи гібридного конфлікту в Україні (2014-2022 рр.).
55. Визначте напрямки співпраці України з міжнародним співтовариством в галузі міжнародної безпеки.
56. Надайте характеристику повномасштабного вторгнення РФ на територію України у 2022 році.

1. Приклад залікового завдання:

ЗАЛІКОВЕ ЗАВДАННЯ №1

1. Охарактеризуйте інформаційну безпеку держави (15 балів)
2. Охарактеризуйте політику національної безпеки Індії. (15 балів)
3. Тести. (10 балів)

Приклад тестів:

1. Який з наведених видів зброї не відноситься до зброї масового знищення?

- A. біологічна зброя;
- B. протиповітряна зброя;
- C. хімічна зброя;
- D. ядерна зброя.

У разі настання/подовження дії обставин непоборної сили здобувачам вищої освіти денної та заочної форм навчання надається можливість скласти екзамен в тестовій формі (білет містить 40 тестових завдань, здобувач одержує 1 бали за кожну вірну відповідь) дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Основи міжнародної безпеки» режим доступу: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=5744>

